

ISSN 2029-6215

artritas

LIETUVOS
ARTRITO
ASOCIACIJA

2025 m. III ketv.
Nr. 3(59)

Žurnalas leidžiamas nuo 2004 m. Neįgaliųjų socialinės integracijos programos ir rėmėjų lėšomis

9772029621009

M.J.

Reumatinio pobūdžio negalavimų patiria kas šeštas Lietuvos gyventojas. Sunkiomis reumatinėmis ligomis serga apie ketvirtį milijono Lietuvos gyventojų.

KVIEČIAME

sergančiuosius reumatinėmis sąnarių ligomis, jūsų artimuosius, visus, kurie pasiryžę aktyviai priešintis šiai negaliai, burtis į bendrijas. Su mumis patirsite, kad esate ne vieniši, sužinosite, kaip galima gyventi neprarandant vilties.

Skambinkite ir rašykite šiuo adresu:

LIETUVOS ARTRITO ASOCIACIJA
Prezidentė
Danutė Elžbieta Žagūnienė
Taikos al. 11,
LT-35148 Panevėžys
Mob. tel. 0 675 28089
El. paštas
artritas.laa@gmail.com
www.arthritis.lt

Gyvenimas – tai ši akimirka

*Į Šventąją visi sportuoti atskubėjom.
 Surinksim tas dienas, kurios širdy skambėjo.
 Jas į dainas supinsim, visiems padovanosim,
 O likusias dienas iš naujo apdainuosim.
 Lydėk, daina skambi tu, visą mūsų kelią,
 Kol plaka dar širdis ir turime dar galios.
 Dainuok, dainuok smagiai, tvirta mūsų draugystė,
 Kol plaka dar širdis, svajonės kol nevysta.*

Irena Žurumskienė

Šie žodžiai ar panašūs pojūčiai, manyčiau, skamba kiekvieno Lietuvos artrito asociacijos (LAA) nario, pabuvojusio Šventojoje, širdyje. Čia LAA prezidentė Danutė Žagūnienė – projekto vadovė, kaip ir kasmet surengė neįgalųjų savarankiško gyvenimo įgūdžių ugdymo stovyklą „Gelbėkime savo sąnarius“.

Nors šiais metais rugpjūčio pradžios orai nelepino stovyklautojų, visa projekte numatyta veikla vyko sklandžiai: stovyklos atidarymas ir iškilmingas LAA vėliavos pakėlimas, himnas, tarybos posėdis, rytinė mankšta, kultūrinė programa, vaikščiojimas su šiaurietiškomis lazdomis, sporto žaidynės, šaškių turnyras, laisvalaikis ir vakarais mielas bendravimas, pokalbiai...

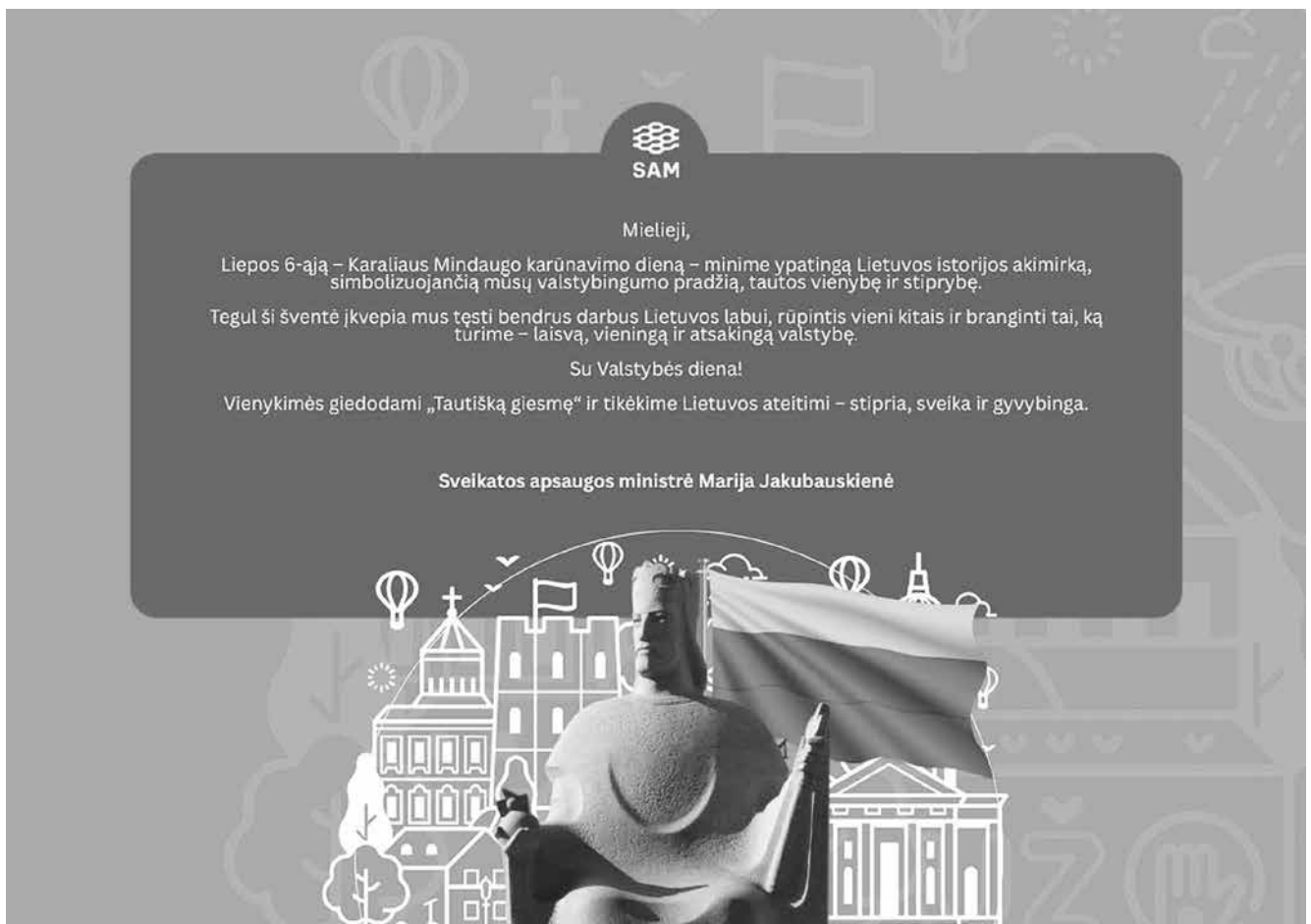
Kaunietė, LAA narė, poetė Elena Marija Bačiulienė savo pojūčius išsakė eilėmis:

*<...> Čia ramybė. Tyla. Tyras kvapas pušų.
 Jūra seną legendą apie Žilviną seka.
 Kas supras, kiek čia būta laimingų dienų,
 Ir kiek klyksmas žuvėdrų čia skausmo išsako...
 <...> Mes ilgai prisiminsim draugystę prie jūros,
 Kur „Artritas“ visus mus bendrystei subūrė.*

Trečiadienį, pagal stovyklos programą, po vakarienės stovyklautojai rinkosi į vakaronę, kuriai vesti LAA prezidentė iš anksto išrinko kauniečius. Kauno žmonių, sergančių artritu, bendrijos pirmininkė Aldona Palionienė įpareigojo Ireną Žurumskienę, muzikę ir poetę, parengti kultūrinę programą. Irena suplanavo įtraukti visus stovyklautojus aktyviai dalyvauti vakaronėje, tam parinko populiarias, visiems žinomas dainas. Renginio išvakarėse dainų tekstus Irena su bendrijos pirmininke A. Palioniene išplatino stovyklautojams.

Iš pradžių mums buvo neramu, nes orai labai kontrastingi – nors ką tik švietė saulutė, staiga pakilo šaltokas vėjas ir prasidėjo liūtis – pylė kaip iš kibiro. Gal atidėti? Lemiamą žodį tarė LAA prezidentė: „Dirbame pagal planą. Ti-

SAM

Mielieji,

Liepos 6-ąją – Karaliaus Mindaugo karūnavimo dieną – minime ypatingą Lietuvos istorijos akimirką, simbolizuojančią mūsų valstybingumo pradžią, tautos vienybę ir stiprybę.

Tegul ši šventė įkvėpia mus tęsti bendrus darbus Lietuvos labui, rūpintis vieni kitais ir branginti tai, ką turime – laisvą, vieningą ir atsakingą valstybę.

Su Valstybės diena!

Vienykimės giedodami „Tautiška giesmė“ ir tikėkime Lietuvos ateitimi – stipria, sveika ir gyvybinga.

Sveikatos apsaugos ministrė Marija Jakubauskienė

kėkimės gero oro ir viskas bus gerai!” Ir iš tiesų – saulutė švietė iki vakaro laidos. Vakaronė pavyko – Tauragės muzikantai darniai pritarė dainoms, kaunietės poetės skaitė savo kūrybos eiles, bendrijos pirmininkė Aldona prisiminė savo jaunystės eilėraščių ir nuotaikingai jį deklamavo, nustebinusi mus puikia atmintimi, o vakaro tyloje liejosi dainos, kurias dainavome visi.

Kauno žmonių, sergančių artritu, bendrijos pirmininkės A. Palionienės sumanymu, šventinio vakaro pabaigoje LAA prezidentė Danutė Žagūnienė buvo apvainikuota ažuolo Pagarbos vainiku. „Kaip norisi man šiandien dainuoti, dainuoti linksmai iš širdies...” – uždėdama vainiką LAA prezidentei, užvedė dainą Aldona. O priedainį užtraukėme visi: „Dainuokim, dainuokim, dainuokim...”

Esame dėkingos LAA prezidentei už mūsų praves-to vakaro aukštą įvertinimą, už gerus žodžius, o stovyklautojams sakome AČIŪ už nuoširdų dalyvavimą programoje. Linkėdama visiems vėl susitikti kitą vasarą Šventojoje, poetė Janina savo pajautimus stovykloje išreiškė eilėmis:

*Jūra bangomis mums moja –
Rytą, dieną, vakarę.*

*Čia, Šventojoje, mus globoja
Prezidentės šiluma.*

*Vieną vakarą saulėtą –
Taip, kaip buvo pažadėta,
Savo žodį Kaunas tarė –
Tai poetės Irena ir Elytė, Janina.
Joms padėjo ir Aldona, ir Nijolė,
Ir miela Algimanta.*

*Visi buvome šaunuoliai:
Renginiai viens kitą vijo
Ir medaliai tuoj atgijo –
Džiaugėmės visi kartu,
Šokome visi ratu.*

*Greit prabėgo ta savaitė,
Lyg pašėlusi mergaitė!*

Iki kitos vasaros Šventojoje!

*Prisiminimais pasidalijo
IRENA ŽURUMSKIENĖ ir JANINA ULINSKIENĖ*

Įdomi ir įsimintina kelionė į Kudirkos Naumiestį

Kauno žmonių, sergančių artritu, bendrijos nariams kiekvienais metais organizuojamos kelionės į įvairius Lietuvos miestus arba įdomias vietas. Šįkart 2025 m. birželio mėnesio pabaigoje didelė jų grupė aplankė Suvalkijos miestą, įsikūrusį Šešupės ir Širvintos santakoje, – Kudirkos Naumiestį.

Prie įvažiavimo į miestą mus pasitiko ilgametis Kudirkos Naumiesčio gyventojas, gidas, istorikas, „Bulvės muziejaus“ įkūrėjas Jonas Valaitis, kuris pelnė visų kelionės narių simpatijas.

Gidas papasakojo pasienio miesto įkūrimo ir plėtrės istoriją. 1643 m. miestui buvo suteikti Magdeburgo vardas ir herbas. Iš pradžių miestą vadino Vladislavovu, vėliau – Naujamiesčiu, o 1934 m. jam suteiktas dabartinis vardas – Kudirkos Naumiestis, rašytojo ir Lietuvos himno autoriaus Vinco Kudirkos garbei. Šiuo metu čia gyvena apie 2 tūkstančius gyventojų, iš kurių 98 proc. – lietuviai. Reikia pasakyti, kad 1940 m. Ku-

dirkos Naumiestyje gyveno daugiau kaip 40 proc. kitų tautybių gyventojų.

Aplankėme Kudirkos Naumiesčio kapines ir rašytojo, Lietuvos himno autoriaus Vinco Kudirkos (1858–1899) kapą. Išklause gido pasakojimą apie Vinco Kudirkos gyvenimą, paminklo pastatymo istoriją, vėliau giedojome Lietuvos himną ir ant kapo uždegėme žvakutę.

Mieste pamatėme Šv. Kryžiaus Atradimo bažnyčią, sustojome prie liaudies menininko Prano Sederevičiaus gausaus įdomių skulptūrų ansamblio, įsikūrusio privačios sodybos teritorijoje. Nusifotografavome prie didžiulės arklio skulptūros, liaudies menininko pagamintos iš metalo ir cemento.

Taip pat sužinojome, kad Kudirkos Naumiestyje lankėsi Prezidentas Valdas Adamkus ir Alma Adamkienė. Miestelio kavinei p. Alma Adamkienė paliko cepelinų receptą. Tad visa grupė užėjome į šią kavinę ir skanavome „Adamkienės cepelinų“.

Apžiūros po miestą metu gidas parodė ir papasakojo apie Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytauto paminklą bei priešais Kudirkos Naumiestį, kitame Šešupės krante, buvusį Širvintos miestą, sugriautą per Antrąjį pasaulinį karą. Visa grupė turėjo galimybę nueiti ant 1882 m. pastatyto Širvintos tilto ir iš arti pamatyti Lietuvos ir Rusijos sieną.

Aplankėme pagrindinę miesto aikštę, kurioje 1934 m., dalyvaujant Lietuvos Prezidentui Antanui Smetonai, iškilmingai pastatytas tautinio atgimimo skleidėjo Vinco Kudirkos paminklas su pjedestale iškaltais Tautiškos giesmės žodžiais.

Vėliau gidas Jonas Valaitis pakvietė apsilankyti į įkurtą „Bulvės muziejų“. Mat Jonas Valaitis, buvęs agronomas, domisi viso pasaulio bulvių veislėmis, jas augina ir platina Lietuvoje. Jis papasakojo muziejaus įkūrimo istoriją, supažindino su eksponatais.

PARAŠAS

Ekskursijos nariai ne tik apžiūrėjo muziejaus teritoriją, bet ir paragavo įvairių bulvių veislių bei išrinko skaniausią bulvę. Iš Kudirkos Naumiesčio išvykome su naujais įspūdžiais ir gera nuotaika.

Pakeliui į namus užsukome į vieną iš katalikiškos piligrimystės vietų – Keturnaujienos kaimą, kur Anei Matijošaitienei (Staugaitytei; 1927–2012) pasirodė Jėzus Kristus ir Marija.

Aplankėme Dievo Gailestingumo koplyčią, Anelės Matijošaitienės kapą ir Religinių eksponatų muziejų. Čia savaitgaliais vyksta šventos Mišios. Gražiai sutvarkyta sakralinė aplinka paliko įspūdį, ji demonstruoja pagarbą Dievui.

Gera nuotaika ir prisiminimai apie Kudirkos Naumiestį bei Keturnaujienos kaimą Kauno žmonių, sergančių artritu, bendrijos nariams išliks dar ilgam.

NIJOLĖ RADIŠAUSKIENĖ

*Kauno žmonių, sergančių artritu,
bendrijos narė*

Nijolės Radišauskienės nuotrauka

Įspūdžiai iš sveikatingumo stovyklos Šventojoje

Jau tradicija tapo birželio mėnesį ilsėtis Šventojoje. Šiais metais į Šventąją išvyko 42 Aukštaitijos regiono asociacijos (ARA) „Artritas“ nariai – 32 nariai iš Panevėžio rajono ir 10 narių iš Panevėžio miesto.

Sveikatinimą organizavo ARA „Artritas“ direktorė Danutė Elžbieta Žagūnienė. Gyvenome poilsio namuose „Undinė“ (birželio 25–30 d.), į kuriuos atvykstame jau ne pirmą kartą. Jie įsikūrę pušyne, netoli Baltijos jūros. Graži aplinka, didelis kiemas, geros gyvenimo sąlygos ir šiltas oras mums visada dovanodavo puikią nuotaiką.

Šiais metais birželio mėnuo nelepino šiluma: orai buvo vėsūs, lietingi, o saulės spindulėlius reikėdavo tiesiog gaudyti. Tačiau mes važiuojame sveikatingis, sportuoti, bendrauti ir pasisemti gerų įspūdžių. Atvykus į Šventąją, mus pasitiko saulutė, todėl visi skubėjome į kopas pasimėgauti šiltais jos spinduliais, gaiviu pušynų oru ir, deja, šaltokomis maudynėmis jūroje. Vakare ARA „Artritas“ direktorė supažindino su sveikatingumo stovyklos programa.

Švintant naują dieną sveikino paukščių choras, net sunku apsaityti, koks gražus jų čiulbesys. Nors dar taip norėjau pamiegoti, tačiau džiaugiausi girdėdama ir žuvėdrų klyksmą. Maudynių mėgėjos skubėjo prie jūros, o mes, vadovaujamos Jadvygos Zupkienės, 8 val. iškeiliavome su šiaurietiškomis lazdomis prie jūros. Ėjome, grožėjomės jūros bangomis, fotografavomės, bendravome. Ankstyvas rytas buvo puikus. 9 val. visų laukė rytinė mankšta jaukiame kiemelyje, ją vedė Zita Laimė Kalvėnienė. Mankštinome kiekvieną sąnarį, šildėme, tempėme, glostėme. Tai mums suteikė energijos visai dienai. Po pusryčių vėl skubėjome į kopas ir džiaugėmės gražia, saulėta, šilta diena. Per pietus, kurie buvo 13 val., skanavome patiekalų, paruoštų kavinės-baro „39“ darbuotojų.

Penktadienio diena buvo apsiniaukusi, pradėjo lyti. Kadangi oras nebuvo palankus degintis, šią dieną

PARAŠAS

skyrėme sportui. Danguolė Vaitkevičienė organizavo šaškių varžybas, kurioms pati ir teisėjavo. Nugalėtojais tarp moterų tapo Stasė Vertelkienė, o tarp vyrų – Valentinas Vilkys. Į pavakarę orui išgražėjus ir nustojus lyti, tęsėme varžybas. Labai aktyviai dalyviai varžėsi smiginio ir kimšto kamuolio metimo varžybose, kurioms teisėjavo Jadvyga Zupkienė ir Zita Laimė Kalvėnienė. Jadvygai suskaičiavus visus taškus, smiginio varžybas moterų grupėje laimėjo Laimė Vilkienė, vyrų – Dalius Meliūnas. Linksmai praėjo ir kimšto kamuolio metimo varžybos, vykusios ant vejų, kuriose varžėsi ir vaikai. Tarp moterų nugalėjo Eugenija Bielskienė, tarp vyrų – Valentinas Vilkys, o tarp vaikų – Joris Bielskis.

PARAŠAS

Sekmadienio rytą vieni skubėjo į bažnyčią, kiti – į kopas pasidžiaugti saulute. Nors jūroje maudytis nebuvo galima, kadangi kilo didžiulės bangos ir pūtė stiprus vėjas, nuo kranto grožėjomės šėlstančia jūra. Tai buvo nepaprasto grožio reginys.

Sekmadienio vakarą įvyko apdovanojimų ceremonija. Visiems varžybų nugalėtojams ir varžybų teisėjams ARA „Artritas“ direktorė Danutė Elžbieta Žagūnienė įteikė medalius. Visi dalyviai buvo pavaišinti tortu „Skrudėlynas“, o per vakarienę skanavo cepelinų. Po skanios vakarienės vieni ėjo palydėti saulės, atsisveikinti su jūra, kiti – pasižvalgyti ir pasigrožėti miestu, o muzikos mylėtojai – į koncertą.

Visi sveikatingumo stovyklos dalyviai, gerai pailsėję, įdegę ir puikiai nusiteikę, grįžo namo. Nuoširdžiai dėkojame ARA „Artritas“ direktorei Danutei Elžbietai Žagūnienei už puikiai organizuotą sveikatingumo stovyklą, gerą nuotaiką ir šiltą bendravimą.

ZITA LAIMĖ KALVĖNIENĖ

*Aukštaitijos regiono asociacijos
„Artritas“ tarybos narė*

Nuotraukų autorės

Arenida Mieliauskienė ir Irena Gasiūnienė.

Plečiamas akušerio savarankiškumas padės gerinti pirminę ambulatorinę nėščiųjų ir gimdyvių sveikatos priežiūrą

2025 m. birželio 20 d.

Sveikatos apsaugos ministerija patvirtino ambulatorinių akušerio konsultacijų aprašą, skirtą gerinti besilaukiančių ir pagimdžiusių pacienčių ambulatorinę sveikatos priežiūrą pirminiame (šeimos gydytojo komandos) lygyje. Nuo šiol jos galės greičiau gauti nesudėtingas pirminio lygio sveikatos priežiūros paslaugas, kurioms teikti nėra būtina šeimos gydytojo kompetencija, o pakanka akušerio kompetencijos.

„Iki šiol akušerio ambulatorinių konsultacijų teikimas nebuvo reglamentuotas, akušerinę priežiūrą vykdavo šeimos gydytojas, o sudėtingesniais atvejais siųsdavo gydytojo akušerio ginekologo konsultacijai. Patvirtinus ambulatorinių akušerio konsultacijų teikimo reikalavimų aprašą, akušeriai galės savarankiškai prižiūrėti nėščiąją, kai nėra didelės rizikos nėštumo veiksmų, sudaryti individualų akušerinės priežiūros ir pagalbos planą, vykdyti prevencines programas“, – teigia sveikatos apsaugos ministrės patarėja Jurgita Platakytė.

Pasak patarėjos, šis pakeitimas leis nėščiosioms greičiau gauti pirminio lygio šeimos medicinos paslaugas atliekant nėštumo priežiūrą, o šeimos gydytojas galės daugiau laiko skirti sudėtingesnių susirgimų patiriančių pacientų konsultavimui. Suteikiant akušeriams daugiau atsakomybės, yra skatinamas jų profesinis augimas ir motyvacija.

Klaipėdos universiteto ligoninės akušerė Rasa Liutikienė teigia, kad pakeitimas buvo labai lauktas: „Pagaliau yra reglamentuoti akušerio savarankiško darbo

ambulatorinėje grandyje principai, o tai sudaro realias prielaidas gerinti paslaugų prieinamumą nėščiosioms, sumažinti šeimos gydytojų ir gydytojų akušerių ginekologų apkrovą. Šis sprendimas yra labai svarbus žingsnis, stiprinant akušerio profesinį savarankiškumą ir autonomiją, atliepia ES rekomendacijas dėl akušerių vaidmens stiprinimo pirminėje sveikatos priežiūroje ir, labai tikiuosi, prisidės prie moterų sveikatos priežiūros paslaugų kokybės užtikrinimo.“

Teikti savarankiškas konsultacijas šeimos gydytojo komandoje dirbantys akušeriai galės nuo liepos 25 d. Akušeris galės atlikti nėštumo (kai nėra didelės rizikos nėštumo veiksmų) ir naujagimio priežiūrą, skirti reikalingus tyrimus, atlikti gydytojo paskirtas procedūras, vykdyti prevencines programas, konsultuoti pacientę žindymo, sveikos gyvensenos, sveikatos tausojimo ir išsaugojimo, seksualinės sveikatos, lėtinių ligų valdymo klausimais, ir kt.

SAM KOMUNIKACIJOS SKYRIUS

Auditas atskleidė, kur stringa Greitosios medicinos pagalbos tarnybos veikla

2025 m. liepos 30 d.

Praėjus dvejimms metams nuo naujosios Greitosios medicinos pagalbos (GMP) tarnybos veiklos pradžios, Sveikatos apsaugos ministerija inicijavo ir atliko šios tarnybos veiklos ir valdymo vidaus auditą. Pateiktose išvadose konstatuojama, kad silpnai vertinama tarnyboje įdiegta vidaus kontrolės sistema, o nustatyti trūkumai turi įtakos jos veiklai. Pateikiama analizė, kuriose srityse įžvelgiami trūkumai: tobulintina vidaus kontrolė ir viešųjų pirkimų veikla, neužtikrinamas efektyvus žmoniškųjų išteklių valdymas, neatsakingai naudojamos turto valdymo lėšos, neaiškus informacijos apie tarnybos finansus ir veiklą pateikimas, turi trūkumų pavėžėjimo paslauga.

Toliau audito išvadose pateikiamos rekomendacijos. Sveikatos apsaugos ministerijai (SAM) siūloma inicijuoti finansavimo tvarkos pakeitimą ir peržiūrėti pavėžėjimo paslaugų reglamentavimą. GMP tarnybai rekomenduojama sukurti veikiančią vidaus kontrolės sistemą, peržiūrėti valdymo struktūros modelį, parengti ir patvirtinti finansų valdymo tvarkas, peržiūrėti viešųjų pirkimų organizavimo procesą ir tobulinti finansavimo modelį.

Pasak sveikatos apsaugos viceministrės Laimutės Vaidelienės, auditas buvo atliktas prioriteto tvarka, kad visuomenė ir ministerijos vadovybė galėtų susipažinti, kaip po reformos sekėsi GMP tarnybai, vadovaujantis vienodais standartais, teikti pagalbą gyventojams.

„Ateityje GMP tarnybos veikla bus atidžiai stebima ir kontroliuojama. Tarnybos vadovybė turės nuolat atsiskaityti, kad matytume, kaip sekasi įgyvendinti užsi-

brėžtus tikslus. Juk pagrindinis atlikto audito tikslas, kad būtų patenkinti gyventojų poreikiai. Pacientai turi gauti kokybiškas paslaugas ir jos turi būti suteiktos laiku“, – sako sveikatos apsaugos viceministrė.

Anot GMP tarnybos vadovo Donato Paliulionio, auditas atsakė į nemažai ir pačios tarnybos keltų klausimų, kurių vienas svarbiausių yra finansavimas. „Audito išvadose minimus veiklos trūkumus galime įvardinti kaip augimo skausmus – dažnai užmirštama, kad nacionalinei GMP tarnybai vos keleri metai, tad natūralu, kad organizacija auga, mokosi, klysta, taiso klaidas. Išvadose yra aiškiai nurodyta, kad dabartinis GMP tarnybos finansavimo modelis yra netvarus, neparemtas realiomis sąnaudomis – tikiuosi, tai bus akstinas pradėti diskusijas su steigėju dėl finansavimo modelio keitimo, kad būtų tinkamai užtikrinta tarnybos veikla“, – teigia D. Paliulionis.

GMP tarnybos veiklos ir valdymo vidaus auditas buvo įtrauktas į šių metų SAM veiklos planus, taip pat siūlymą dėl audito pateikė ir Seimo Sveikatos reikalų komitetas.

Naujoji GMP tarnyba oficialiai darbą pradėjo 2023 m. liepos 1 d. Įgyvendinus greitosios pagalbos pertvarką, atskirai veikusios 48 GMP įstaigos sujungtos į vieną tarnybą su administracija Kaune. Keturi regioniniai padaliniai – Vilniuje, Klaipėdoje, Panevėžyje ir Šiauliuose – koordinuoja greitosios medicinos pagalbos stočių veiklą visoje šalyje. Tarnyba vienija beveik tris tūkstančius darbuotojų – gydytojų, paramedikų, vairuotojų, kitų specialistų.

Slaugytojas jau gali išrašyti pirmą receptą medicinos pagalbos priemonėms

2025 m. rugpjūčio 7 d.

Nuo šiol gydytojui nustačius klinikinę diagnozę ir pateikus priežiūros rekomendaciją, išrašyti pirmą receptą kompensuojamoms medicinos pagalbos priemonėms ar pratęsti šių priemonių skyrimą gali ir sveikatos priežiūros specialistai: bendrosios praktikos slaugytojas, bendruomenės slaugytojas, slaugytojas diabetologas ar išplėstinės praktikos slaugytojas. Laikinai einančios sveikatos apsaugos ministro pareigas Marijos Jakubauskienės įsakymu tikslinama iki šiol galiojusi tvarka, pagal kurią pirmą kartą medicinos pagalbos priemonę pacientui galėjo išrašyti tik gydytojas.

„Slaugytojas ir anksčiau pacientui parinkdavo tinkamą priemonę, paaiškindavo, kaip ją naudotis, todėl, leidžiant sveikatos priežiūros specialistui išrašyti kompensuojamuosius receptus, jam suteikiama dar daugiau savarankiškumo, galimybių panaudoti savo kompetencijas praktikoje“, – sako sveikatos apsaugos viceministras Daniel Naumovas.

Pakeitimai dėl kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių (pvz.: tvarstčių, diagnostinių juostelių, sauskelnių, stomos priežiūros priemonių) išrašymo padės tiek gydytojams, tiek slaugytojams išvengti neaiškumų, skiriant medicinos pagalbos priemones.

Pagal naująją tvarką šeimos gydytojas ar gydytojas specialistas nustato pacientui diagnozę ir nurodo, kokias priemones būtų tikslinga skirti. Slaugytojas gali parinkti tinkamiausias priemones ar priemonių grupę ir išrašyti kompensuojamąjį receptą, paaiškinti, kaip ir

kokiu dažnumu jas naudoti. Pavyzdžiui, šeimos gydytojas pacientui diagnozuoja šlapimo nelaikymą, nurodo, kad tikslinga skirti priemonių šlapimo nelaikymui valdyti ir kokių kiekių reikia neviršyti. Tuomet slaugytojas parenka pacientui tinkamiausias priemones pagal šlapimo nelaikymo laipsnį, jo judėjimo galimybes ir poreikius bei išrašo atitinkamai grupei priklausančios medicinos pagalbos priemonės receptą.

Įsakymo „Dėl Kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių sąrašo (C sąrašo) patvirtinimo“ pakeitimai, leidžiantys sveikatos priežiūros specialistui išrašyti kompensuojamuosius receptus, mažina šeimos gydytojams tenkančią administracinę naštą ir darbo krūvį, o slaugytojams suteikia daugiau savarankiškumo, keliamas šios profesijos prestižas.

Gyvybę gelbstinčios naujagimių patikros: ką gali atskleisti vienas kraujo lašas?

2025 m. rugpjūčio 12 d.

Lietuvoje vykdomas visuotinis naujagimių tikrinimas dėl 12 įgimtų retų ligų, sukeliančių sunkias negalias ar net mirtį. Patikra atliekama visiškai nemokamai, o šių ligų tyrimai kompensuojami iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo. Jie leidžia anksti nustatyti ligą dar prieš pasireiškiant pirmiesiems simptomams – kai gydymas yra veiksmingiausias. Vis dėlto kasmet apie 100 šeimų vis dar atsisako šios galimybės.

Ankstyva diagnozė – šansas išgyti

Visi Lietuvoje gimę naujagimiai tikrinami dėl klausos bei regos sutrikimų, kritinių širdies ydų ir medžiagų apykaitos ligų: fenilketonurijos, įgimtos hipotirozės, įgimtos antinksčių hiperplazijos, galaktozemijos, vidutinio ilgio riebalų rūgščių acil-KoA dehidrogenazės stokos, metilmalono acidemijos, I tipo gliutaro acidemijos, ilgų grandinių riebalų rūgščių 3-hidroksi-acil-KoA dehidrogenazės stokos, karnitino nešiklio stokos ir klevų sirupo šlapime ligos. Taip pat naujagimiai tiriami dėl cistinės fibrozės ir spinalinės raumenų atrofijos.

Būtent spinalinė raumenų atrofija šiemet buvo nustatyta vos gimusiam mažyliui, kuris šiuo metu stebimas Kauno klinikose. Šią ligą labai svarbu diagnozuoti kuo anksčiau, nes naujagimis gali neturėti jokių simptomų, jie pasireiškia vėliau – palaipsniui nyksta kūdikio ju-

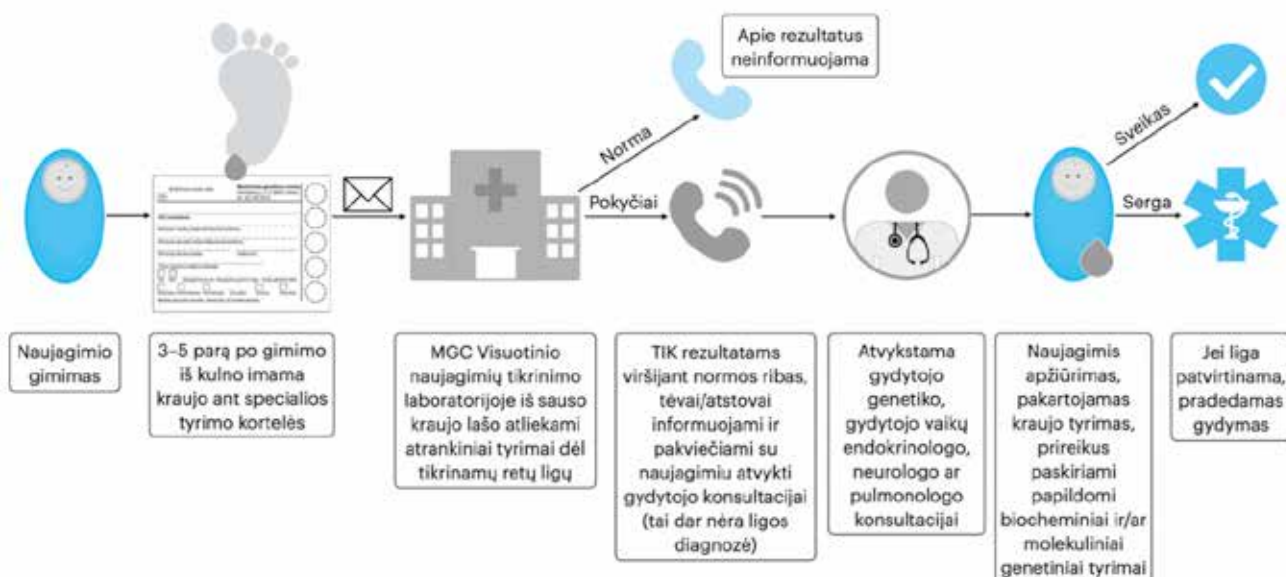
desiai. Geriausi rezultatai pasiekiami pradėjus gydyti iki pasireiškiant simptomams.

Pasak medikų, jei ne visuotinis naujagimių tikrinimas, spinalinė raumenų atrofija būtų išryškėjusi tik tada, kai berniukui pasirodytų pirmieji ligos simptomai, jis imtų silpti: nebekeltų galvos, nejudintų kojų, pradėtų sunkiau ryti ar kvėpuoti.

Anksti diagnozavus šią klaidingą ligą, kūdikis jau nuo 14 gyvenimo dienos buvo pradėtas gydyti geriamais vaistais, o vėliau – suspėta laiku nupirkti ir suleisti vienkartinę brangiausio Lietuvos istorijoje kompensuoto genų terapijos vaisto infuziją.

Liga gali tykoti tyliai

„Net jei šeimoje niekada nebuvo sergančiųjų genetinėmis ligomis, rizika gimti su liga vis tiek išlieka, todėl

VšĮ VUL Santaros klinikų Medicininės genetikos centro Visuotinio naujagimių tikrinimo ir paveldimųjų medžiagų apykaitos ligų laboratorijos infografikas (ilustracijos autorė – Deimantė Braždžiūnaitė).

labai svarbu retas ligas nustatyti iki pirmųjų požymių. Jei negydomos, tokios ligos gali sutrikdyti kūdikio vystymąsi ir lemti psichomotorinės raidos atsilikimą, sukelti smegenų pažeidimus ar netgi mirtį“, – sako Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikų Medicininės genetikos centro Visuotinio naujagimių tikrinimo ir paveldimų medžiagų apykaitos ligų diagnostikos laboratorijos vyresnioji laboratorinės medicinos gydytoja dr. Jurgita Songailienė.

Pavyzdžiui, reta genetinė liga – cistinė fibrozė – pažeidžia kvėpavimo, virškinimo, endokrininę ir kitas organizmo sistemas. Fenilketonurija negydant pasireiškia raidos sutrikimais, intelektine negalia, tačiau anksti pasiskyrus specialią dietą, galima išvengti ligos komplikacijų. Dėl galaktozemijos vystosi kepenų, inkstų nepakankamumas, katarakta, o negydant šios ligos, naujagimis gali mirti.

„Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikų Medicininės genetikos centras yra vienintelis centras Lietuvoje, kuris vykdo Visuotinio naujagimių tikrinimo dėl paveldimų medžiagų apykaitos ligų programą. Ši programa pradėta kurti 1975 metais ir apima visą Lietuvą bei efektyviai funkcionuoja jau 50 metų.

Visuotinis naujagimių tikrinimas yra efektyviausia kada nors sukurta visuomenės sveikatos apsaugos sistema, kuri padeda kontroliuoti retas ligas“, – pabrėžia gydytoja.

Atsisakyti – pavojinga

Visuotinis naujagimių tikrinimas yra atliekamas visiems Lietuvoje gimusiems naujagimiams dar gimdymo namuose, pirmosiomis kūdikio gyvenimo dienomis, tad tėveliams patiems ištyrimu rūpintis nereikia.

Valstybinės ligonių kasos (VLK) duomenimis, praeitais metais visuotiniam naujagimių tikrinimui iš fondo skirta per milijoną eurų, suteikta daugiau nei 20 tūkst. paslaugų. Tačiau Santaros klinikų statistika rodo, kad pasitikrina ne visi. Kasmet patikrinama 99,3–99,8 proc. visų Lietuvoje gimusių naujagimių ir diagnozuojama 11–22 įgimtų retų ligų atvejų. Patikra nėra privaloma ir dalis tėvų atsisako naujagimio tikrinimo, pasirašydami atsisakymo formą.

„Kasmet registruojama 95–114 atsisakymų tikrinti naujagimį – tiek tėvų rizikuoja, kad paaiškėjus, jog naujagimis serga reta liga, ji nebus laiku diagnozuota ir nebus pradėta efektyviai gydyti. Retos ligos lieka neatpažintos, o ypač naujagimystėje pasireiškę simptomai gali būti priskirti kitoms ligoms“, – nerimą keliančiais duomenimis dalijasi dr. J. Songailienė.

Pagrindinė atsisakymo tikrintis priežastis ta, kad kai kurie tėvai nerimauja, jog kraujo paėmimas naujagimiui gali būti skausmingas. Tačiau medikai ramina, kad tai tik

VU ligoninės Santaros klinikų Medicininės genetikos centro vyresnioji laboratorinės medicinos gydytoja dr. Jurgita Songailienė

VLK Paslaugų kompensavimo skyriaus vedėja Žydrūnė Baigienė

akimirka diskomforto, galinti apsaugoti nuo visą gyvenimą trunkančių sveikatos problemų. Tyrimas – labai objektyvus ir suteikiantis daug gyvybiškai svarbios informacijos.

„Raginame visus tėvus į visuotinę naujagimių patikrą žiūrėti atsakingai ir pasinaudoti nemokama galimybe ištirti savo mažylius. Ši patikra gali ne tik padėti anksti aptikti ligą, bet ir užkirsti kelią jos progresavimui bei sunkioms sveikatos komplikacijoms ateityje, taigi užtikrina efektyvesnį gydymą. Ankstyvas retų ligų gydymas apsaugo kūdikį nuo negrįžtamų sveikatos sutrikimų ir leidžia gyventi visavertį gyvenimą“, – sako VLK Paslaugų kompensavimo skyriaus vedėja Žydrūnė Baigienė.

Nuo kraujo mėginio iki gydymo

Naujagimių patikra atliekama atrankos principu – paprastai tarp trečios ir penktos gyvenimo paros kūdikiui iš kulniuko paimami keli kraujo lašai ir užlašinami ant specialios tyrimo kortelės. Jei laboratorijoje atliekant tyrimą nustatomi tam tikri biožymenų pokyčiai, leidžiantys įtarti ligą, pradedamas išsamesnis ištyrimas – atliekami papildomi laboratoriniai, klinikiniai ar molekuliniai genetiniai tyrimai, kad būtų patvirtinta arba paneigta įtariama diagnozė.

Konsultacijos metu gydytojas apžiūri naujagimį, gali pakartotinai paskirti kraujo ar kitus reikalingus tyrimus. Patvirtinus ligą, nedelsiant pradedamas gydymas ir, esant poreikiui, atliekami tolesni tyrimai, padedantys tiksliai nustatyti ligos priežastį.

VALSTYBINĖ LIGONIŲ KASA PRIE SAM

Įpareigojimas ligoninėms: užtikrinti sąlygas artimiesiems oriai atsisveikinti su mirštančiuoju

2025 m. liepos 31 d.

Sveikatos apsaugos ministerija (SAM) įpareigojo šalies stacionarines gydymo įstaigas savo vidaus tvarkose numatyti, kaip bus užtikrinamas artimųjų orus atsisveikinimas su mirštančiu pacientu. Iki šiol prievolė stacionarines paslaugas teikiančioms gydymo įstaigoms užtikrinti galimybę mirštančio paciento artimiesiems oriai atsisveikinti su mirštančiuoju nebuvo reglamentuota.

„Artimojo mirtis yra skausminga ir jautri gyvenimo patirtis, todėl atsisveikinimas su mirštančiu artimuoju yra svarbus tiek pačiam pacientui, tiek jo artimajam. Detaliai nurodyti, kaip turėtų atrodyti artimųjų orus atsisveikinimas su mirštančiu asmeniu Sveikatos apsaugos ministerija negali dėl šalies stacionarinių gydymo įstaigų specifinių skirtumų. Todėl šalies gydymo įstaigos savo vidaus taisyklėse turės numatyti, kaip paciento artimiesiems užtikrinamas orus atsisveikinimas su mirštančiuoju“, – sako sveikatos apsaugos ministro patarėja Jurgita Platakytė.

Ministrės Marijos Jakubauskienės pasirašytas teisės akto pakeitimas įpareigos stacionarines asmens sveikatos priežiūros įstaigas savo vidaus tvarkos taisyklėse numatyti sąlygas artimiesiems atsisveikinti su mirštančiuoju ir mirštančiam oriai numirti pagarboje, užtikrinant jo teisę į privatumą.

Šis pakeitimas bus įgyvendinamas papildant sveikatos apsaugos ministro 2008 m. įsakymą Nr. V-338 ir įsigalios nuo 2025 m. lapkričio 1 d.

SAM KOMUNIKACIJOS SKYRIUS

Valstybės kontrolės išvados dėl pacientų eilių – svarbi parama Sveikatos apsaugos ministerijai tęsti pradėtus darbus

2025 m. rugpjūčio 19 d.

Sveikatos apsaugos ministerijai labai svarbu, kad Valstybės kontrolė atliktų auditą ir įvertintų tokią aktualią ir opią problemą, kaip pacientų laukimo eilės pas gydytojus.

„Valstybės kontrolės audito išvados dėl susidariusių pacientų eilių Sveikatos apsaugos ministerijai yra svarbus ir reikalingas įrankis tęsiant pradėtus darbus. Ši audito ataskaita tampa reikšmingu atskaitos tašku vertinant įgyvendinamus paslaugų prieinamumo pokyčius šalyje. Per pirmąją šios kadencijos pusmetį buvo imtasi kompleksinių eilių mažinimo priemonių skaidrinant ir palengvinant pacientų registraciją, gerinant eilių stebėseną, diegiant nuotoline konsultacijas, mažinant administracinę naštą medikams bei valdant pacientų srautus“, – sako laikinai einanti sveikatos apsaugos ministro pareigas Marija Jakubauskienė.

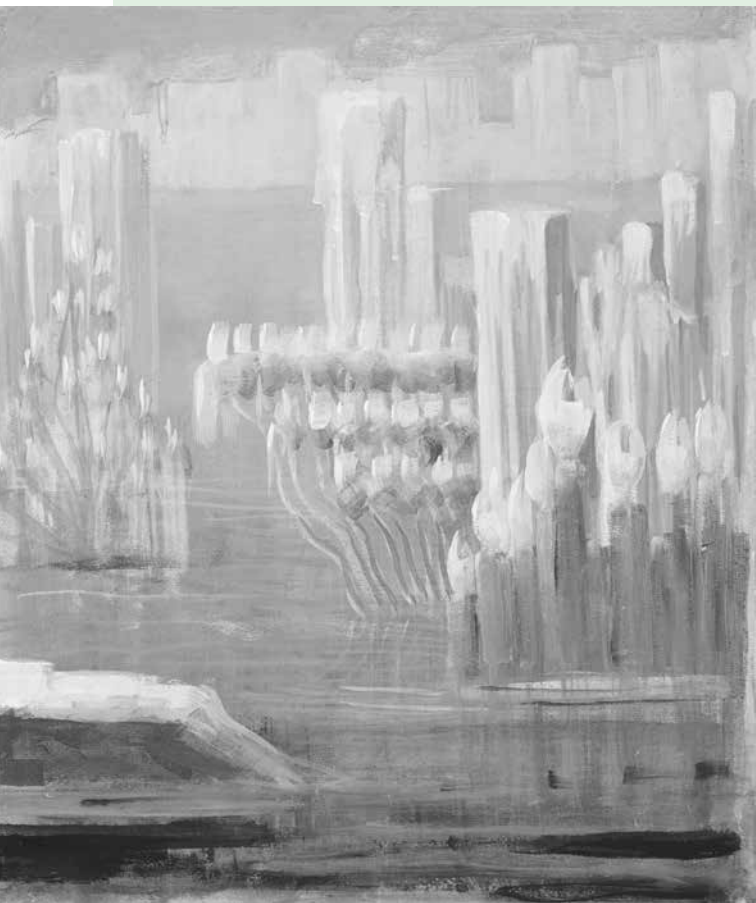
Sveikatos apsaugos ministerija šiuo metu yra pateikusi Vyriausybei ir Seimui svarstyti įstatymų projektus, orientuotus į sveikatos viešojo sektoriaus stiprinimą ir sveikatos paslaugų prieinamumo gerinimą visų Lietuvos regionų gyventojams.

Valstybės kontrolės audito išvados dėl susidariusių pacientų eilių atspindi situaciją, kurią aptiko dabartinė Sveikatos apsaugos ministerijos vadovybė, pradėjusi darbą sveikatos apsaugos sistemoje. Akivaizdu, kad iki šiol eilių mažinimo klausimui nebuvo skirtos reikalingos pastangos, todėl neišnaudota išankstinės pacientų registracijos sistema, neįgalinti teisinio reglamentavimo įrankiai, o žmonėms sveikatos paslaugos pasidarė vis sunkiau pasiekiamos. Vyriausybės programoje, taip pat ir Sveikatos apsaugos ministerijos veiklos planuose iškart buvo numatyti sprendimai ir darbai, kurie pradžiai bent jau stabdytų sveikatos priežiūros paslaugų laukimo eilių didėjimą.

Sveikatos apsaugos ministerija, atsižvelgdama į Valstybės kontrolės išvadas ir rekomendacijas, nuosekliai tęsia kompleksines pastangas eilėms mažinti.

Vizija

Prie M. K. Čiurlionio paveikslo
„Pasaulio sutvėrimas“

M. K. Čiurlionis. „Pasaulio sutvėrimas“ VI

...girdžiu arfų švelnią melodiją...
Jaučiu mane, tarsi plunksnelę, neša ten,
kur nieko nėra – tik Paslaptis...

...ranka Visatos – „Stain’siė“ –
palaimina Pradžių tą Pradžią
ir ištaria Kūrėjas – TEBŪNIE!

...dar sekundėlė,
dar vienas mirksnis
ir pauzė Amžinybės
tuoj suskambės spalvų melodija,

skaidri kaip rytmečio giesmė;
jausmų ir nuojautų paletė
pabiro atspalvių gausybė,
gyva ji širdies tvinksniais,
pulsuojanti erdvė...

...ryškėja kontūrai planetos –
ji apgaubta žydra skraiste,
tamsybei nėra Visatoj vietos –
Karalių pasaka ją saugo delnuose...

...atskilęs Laikas nuo minčių
vis tolsta,
skambėdamas aidais varpų,
įstringa vakaro lopšį
ir žalio žalčio atspindį
įšliaužia po slenksčiu
tarp šios
ir vakarėjančios dienos...
o aš, paklydusi savy,
klausa garsų –
gal kas pašauks mane vardu...

...tamsos kerai jau sklaidosi pavėjui,
nuo pievų kyla ryto gaivuma,
žiedai vandens lelijų sveikina Kūrėją...
besislapstydami tarp medžių
simfonijos garsai artėja,
palieti akvarelėje tavųjų rankų
M. K. Č. ryškėja,
sušildyta tava širdim ir Saulės šiluma...

...o, Vizija, dar neištirpk erdvę Visatos –
dar pasėdėk šalia...

IRENA ŽURUMSKIENĖ

Kauno žmonių, sergančių artritu, bendrijos
ir Lietuvos nepriklausomųjų rašytojų
sąjungos garbės narė

Susipažinkime

Kauno žmonių, sergančių artritu, bendrijos poetė Živilė Murauskienė. Živilė Murauskienė 2022 m. išleido pirmąją savo eilėraščių knygelę „Aš ieškau žodžių“. Šiuo metu rašo naujas eiles naujai savo poezijos knygelei. Pateikiame žurnalo „Artritas“ skaitytojams kelis Živilės Murauskienės eilėraščius.

Viltingos mintys

*Mielas mano drauge,
Gėlę šią skinu,
Dovanosiu Tau ją,
Pilną paslapčių.
Gal tenai jaunystė
Turtų kupina,
Slypi meilės deivė,
Degančia liepsna.
Šypsni į jos žavingą įminti sunku,
Rasti meilės raktą, paslėptą minčių.
Žėri mielos akys danguje žvaigždžių
Ir vilioja amžiams pasilikti kartu.
Bet ne visad šypsos laimė kelyje
Ir vėjelis burėms būna palankus.
Lauksiu vėl viltingai
Auštant naujo ryto
Ir tikėsiu meile
Ir sava sėkme.*

Vaivorykštės tiltas

*Aitvarai vaikystės
Skrenda iš toli,
Tie prisiminimai
Šviesūs ir tyri.*

*Melsvoje padangėj
Švyti tiek spalvų,
Vaivorykštės tiltu
Čia ir aš einu.
Su lietaus lašeliais
Krisiu jau žemyn,
Pakibus ant lapo
Suksiuos sūkurį.
Tiktai nenorėčiau
Pavirsti rasa.
Nudžiovins saulutė –
Štai ir pabaiga.*

Kūryba

*Kas galėtų man padėti
Atsiverti lig šaknų,
Atsidusti it įkvėpus
Stebuklingų kvėpalų?

Tik eilėraštis – galingas
Draugas sielvarto, kančių.
Jam galiu pasisakyti,
Ar džiaugiuosi, ar kenčiu.*

*Kai išlieji savo mintį
Be drovumo skrupulų,
Tai – stebuklas ypatingas,
Sieloje ir vėl šviesu.*

Aš ieškau žodžių

*Aš ieškau žodžių netartų,
Kuriuos, manau, suprastum tu.
Jie lanko dieną ir naktį,
Tik apsireikš dar ateity.*

*Gal jie bus aiškūs net ir tylint,
Suprantami nuoširdžiai mylint.
To žvilgsnio atvirumo sielos,
Tikiuosi lauki, mano mielas.*

*Tokia tyła, lyg amžinybė...
Te šnabžda nuojauta, stiprybė.
Šita akimirka gal bus lemtinga.
Ar pajutai – kažko dar stinga?*

*Atverki širdį ir jausmus,
Lai atvirumo upė liejas,
Tada išskleisime sparnus
Ir skrisime, kur liepia vėjas...*

LIETUVOS ARTRITO ASOCIACIJOS KLUBŲ IR BENDRIJŲ ADRESAI

LIETUVOS ARTRITO ASOCIACIJA

Taikos al. 11, LT-35148 Panevėžys
El. p. artritas.laa@gmail.com; www.arthritis.lt
Prezidentė Danutė Elžbieta Žagūnienė
Mob. +370 675 28089
Medicinos vadovė Rūta Baliūnaitė
Mob. +370 687 46279
Viceprezidentas Kristijonas Mazūras
EULAR/PARE vykdomojo komiteto narys
Mob. +370 686 78787, el. p. kristijonas@eln.lt
Buhalterė Laimutė Mituzienė
Mob. +370 687 81386

„ARTRITO“ BENDRIJA

Vrublevskio g. 4-3, LT-01143 Vilnius
El. p. vilniaus.artrito.bendrija@gmail.com
El. p. karosiene123@gmail.com
Pirmininkė Marija Karosienė
Mob. +370 614 85376
Medicinos vadovė Dalia Miltinienė
Mob. +370 688 90783

KAUNO ŽMONIŲ, SERGANČIŲ ARTRITU, BENDRIJA

Pietų g. 3-28, LT-51311 Kaunas
El. p. irenazurum@gmail.com
Pirmininkė Aldona Palionienė
Tel. (+370 37) 335 194, mob. +370 622 83649
Medicinos vadovė Loreta Adomaitienė
Mob. +370 614 31330

AUKŠTAITIJOS REGIONO ASOCIACIJA „ARTRITAS“

Taikos al. 11, LT-35148 Panevėžys
El. p. a.r.a.artritas@gmail.com
Direktorė Danutė Elžbieta Žagūnienė
Mob. +370 684 06281

TAURAGĖS SERGANČIŲ SĄNARIŲ LIGOMIS BENDRIJA „ŽINGSNIS“

Donelaičio g. 21, LT-72263 Tauragė
Pirmininkė Zosė Širvaitienė
Mob. +370 612 41953
El. p. zose1955@gmail.com

BIRŽŲ „ARTRITO“ KLUBAS

Vytauto g. 59, LT-41144 Biržai
El. p. vidgdv@gmail.com
Pirmininkė Vida Gedvilienė
Mob. +370 633 10082
Medicinos vadovė Edita Braždžiuvienė
Tel. (+370 450) 34 234,
mob. +370 687 57696

ALYTAUS „ARTRITO“ DRAUGIJA

Jaunimo g. 3, LT-45306 Alytus
Pirmininkė Jūratė Kamičaitienė
Mob. +370 633 07171
El. p. artritas@gmail.com
Medicinos vadovė Laima Lenkienė

ROKIŠKIO RAJONO KLUBAS „ARTRITAS“

Kauno g. 31A, LT-42116 Rokiškis
Pirmininkė Albina Bražiūnienė
Mob. +370 606 76259
El. p. rokiskisartritas@gmail.com
El. p. braziuniene.albina@gmail.com
Medicinos vadovas Rimantas Kazlauskas
Tel.: (+370 458) 55 112,
(+370 458) 55 093

Redakcija: Danutė Elžbieta Žagūnienė, Rūta Baliūnaitė, dr. Rūta Sargautytė, Aldona Palionienė, Vida Gedvilienė, Jūratė Kamičaitienė, Zita Laimė Kalvėnienė, Zosė Širvaitienė, Albina Juozapavičienė, Albina Bražiūnienė, Marija Karosienė, Birutė Vilutienė.

Redakcijos adresas: Lietuvos artrito asociacija, Taikos al. 11, LT-35148, Panevėžys, mob. +370 675 28089.
El. paštas artritas.laa@gmail.com • www.arthritis.lt

Ofsetinė spauda, tiražas 1000 egz. ISSN 2029-6215. Spausdino UAB „VIP Spauda“, Panerių g. 34, Vilnius, tel. (+370 5) 233 0032, el. paštas nijole@vipspauda.lt